

BOGANMELDELSER

HARDY and COX: *Forecasting Business Conditions*, 431 S. The Macmillan Company, New York 1927.

Enhver privat Erhvervsvirksomhed, hvis Eksistens ikke skal være afhængig af det rene Lykketræf, forudsætter, at dens Leder i Reglen er istand til at danne sig en rigtig Forestilling om, hvorledes de økonomiske Forhold, der vedkommer den paagældende Virksomhed, vil udvikle sig i Fremtiden. For- saavidt kan man sige, at der, saalænge Produktion for Mar- kedet har fundet Sted, ogsaa er sket en Bedømmelse af de fremtidige Konjunkturer.

Det er imidlertid indlysende, at de enkelte Driftsherrer her er stillet over for en meget vanskelig Opgave, idet de Faktorer, der paavirker Prisudviklingen, er saa mange og saa komplicerede, at det vilde kræve et Apparat af et saadant Om- fang til at holde blot nogenlunde Rede paa dem, at de fleste Virksomheder ikke vilde kunne bære Omkostningerne derved.

Efter det sædvanlige Arbejdsdelingsprincip er der da, navnlig i De forenede Stater, opvokset en Række Institutioner, der har stillet sig den særlige Opgave at undersøge de øko- nomiske Forhold og paa Grundlag deraf prøve at løfte Sløret for den fremtidige Udvikling.

Det Emne, det foreliggende Værk behandler, er en Under- søgelse af, i hvilket Omfang denne Opgave er lykkedes, og i hvilken Udstrækning og ved hvilke Metoder den kan antages at ville lykkes.

Bogens væsentligste Indhold er derfor at gøre Rede for den Virksomhed, der i saa Henseende er udfoldet, og for de Metoder, der er anvendt, samt paapege de Mangler, der klæber ved de anvendte Metoder, og den Begrænsning, som det benyttede Materiales Upaalidelighed og Utilstrækkelighed sætter for Resultatets Gyldighed.

BOGANMELDELSER

HARDY and COX: *Forecasting Business Conditions*, 431 S. The Macmillan Company, New York 1927.

Enhver privat Erhvervsvirksomhed, hvis Eksistens ikke skal være afhængig af det rene Lykketræf, forudsætter, at dens Leder i Reglen er istand til at danne sig en rigtig Forestilling om, hvorledes de økonomiske Forhold, der vedkommer den paagældende Virksomhed, vil udvikle sig i Fremtiden. For- saavidt kan man sige, at der, saalænge Produktion for Mar- kedet har fundet Sted, ogsaa er sket en Bedømmelse af de fremtidige Konjunkturer.

Det er imidlertid indlysende, at de enkelte Driftsherrer her er stillet over for en meget vanskelig Opgave, idet de Faktorer, der paavirker Prisudviklingen, er saa mange og saa komplicerede, at det vilde kræve et Apparat af et saadant Om- fang til at holde blot nogenlunde Rede paa dem, at de fleste Virksomheder ikke vilde kunne bære Omkostningerne derved.

Efter det sædvanlige Arbejdsdelingsprincip er der da, navnlig i De forenede Stater, opvokset en Række Institutioner, der har stillet sig den særlige Opgave at undersøge de øko- nomiske Forhold og paa Grundlag deraf prøve at løfte Sløret for den fremtidige Udvikling.

Det Emne, det foreliggende Værk behandler, er en Under- søgelse af, i hvilket Omfang denne Opgave er lykkedes, og i hvilken Udstrækning og ved hvilke Metoder den kan antages at ville lykkes.

Bogens væsentligste Indhold er derfor at gøre Rede for den Virksomhed, der i saa Henseende er udfoldet, og for de Metoder, der er anvendt, samt paapege de Mangler, der klæber ved de anvendte Metoder, og den Begrænsning, som det benyttede Materiales Upaalidelighed og Utilstrækkelighed sætter for Resultatets Gyldighed.

Forfatterne gennemgaar paa ca. 70 Sider det Arbejde, der er udført af de 5 vigtigste „forecasting agencies“, nemlig: The Babson Service, The Brookmire Economic Service, The Harvard Economic Service, Moody's Investors Service, The Standard Trade and Securities Service. Under denne Gennemgang udviser Forfatterne stor kritisk Sans. Deres Standpunkt er dette, at det ikke er muligt paa Grundlag af historiske Undersøgelser af tidligere Konjunkturperioder ad matematisk Vej at beregne den fremtidige Udvikling af de almindelige Konjunkturbevægelser.

Derfor kan saadanne Undersøgelser godt have deres Betydning for Opgavens Løsning, men man maa i hvert enkelt Tilfælde undersøge og tage i Betragtning de særlige Forhold, der paavirker netop den givne Situation til Forskel fra alle tidligere. Man kommer derfor i Virkeligheden ikke længere end til at søge ved alle Midler at skaffe sig det bedst mulige Overblik over de Aarsager, der netop er paa Spil i det givne Øjeblik, og paa Grundlag deraf danne sig en Mening om det fremtidige. Da disse Aarsager imidlertid er legio, og Kendskabet til deres Natur kun kan blive ufuldkomment, bliver den hele Forudsigelse ret problematisk og kan kun ske med mange Forbehold.

Forfatterne drøfter derefter det Spørgsmaal, om en saadan Forudsigelse af „de almindelige Konjunkturer“ overhovedet har nogen Interesse for den enkelte Næringsdrivende. Det nytter jo ikke ham, om Konjunkturerne i Almindelighed er aldrig saa blomstrende, naar Priserne paa de Varer og Tjenester, der vedrører hans Forretning, er ugunstige. Man kan naturligvis hævde, at naar de almindelige Konjunkturer viser Opgang, maa det betyde, at en overvejende Del af Næringslivet har gunstige Vilkaar, men det nytter jo ikke den, som hører til den ugunstigst stillede Del. Fordi en Flod i Gennemsnit er 4 Fod dyb, er det ikke sikkert, man kan bunde tværs over den.

Hvis det kunde paavises, at Konjunkturerne for den enkelte Virksomhedsgren staar i et bestemt Forhold til de almindelige Konjunkturer, vilde man naturligvis være paa den sikre Side, men dette er kun i ringe Omfang blevet paavist, og visse Erfaringer tyder paa, at Forholdene er stærkt vekslende.

Hertil kommer endelig et Spørgsmaal, som Forfatterne kun i ringe Grad berører, nemlig paa hvilken Maade, man skal udtrykke de almindelige Konjunkturer. Hidtil har man væsentlig bygget paa Fællesudtryk for en Række forskellige ikke umiddelbart sammenlignelige Data, og det er ikke svært

at paapege de Ulemper, der knytter sig til denne Fremgangsmaade.

Efter saaledes at have fastslaaet, at den enkelte Erhvervs-gren i Hovedsagen har sine egne Konjunkturer, redegør Forfatterne for de statistiske Talserier, der haves til Raadighed, og deres Værdi ved Bedømmelsen af de fremtidige Konjunkturer. Det drejer sig dels om Data angaaende Produktionsmængden, dels om Prisindekstal, af hvilke der i U. S. A. konstrueres en uhyre Mængde, for hvis Konstruktionsmetoder Forfatterne gør rede.

Af særlig Interesse er Bemærkningerne om Landbrugets Produktionsmængde, særlig Høstudbyttet som Vejledning med Hensyn til Konjunkturernes Udvikling. Forfatterne hævder — vistnok med fuld Ret — at det ikke er muligt ad statistisk Vej at paavise nogen Forbindelse mellem de almindelige Konjunkturbevægelser og Høstudbyttets Størrelse. Resultatet af H. L. Moores omfattende Undersøgelser, der jo gaar ud paa, at der er en saadan Sammenhæng, betegnes som „wholly unconvincing“.

Det er klart, at et Værk som det foreliggende ikke helt kan komme uden om Spørgsmaalet om Aarsagerne til de skiftende Konjunkturer. Hvad der siges herom er dog ikke meget, idet Spørgsmaalet, bortset fra spredte Bemærkninger, kun behandles i et Kapitel paa ca. 20 Sider. Dette Kapitel indeholder ikke meget nyt. Forfatterne bekender sig til Overproduktions-teorien. Det, der bringer en Konjunkturopgang til Ophør, er i Reglen, at Forbruget ikke har holdt Skridt med det øgede Produktionsomfang, hvilket giver sig Udslag i Ophobning af Varelagre. Naar en saadan Ophobning ikke længere kan finde Sted, svinder Ordrenes Omfang ind, og dette fører til Bedriftsindskrækning eller Bedriftsstandsning.

Hvorledes en saadan almindelig manglende Efterspørgsel kan fremkomme, naar det jo dog er en Kendsgerning, at de solgte Varers Værdi fordeles til de i Produktionen deltagende Personer, der altsaa maa have en tilsvarende Købekraft, forklarer Forfatterne ikke. Heller ikke forklares det, hvorledes den Omstændighed, at Efterspørgselen efter Varer ikke holder Skridt med Udbudet, kan føre til den stadige Prisstigning, der følger i Opsvingsperiodens Kølvan. Man kan ogsaa vanskeligt forklare Opsamlingen af Varelagre i Opgangsperioden ved manglende Afsætningsmuligheder, idet de stigende Priser synes at tyde i modsat Retning.

At en voldsom Forhøjelse af Rentefoden undertiden kan

føre og har ført til en panikagtig Konjunkturedgang, indrømmer Forfatterne, men at Kreditens Indskrænkning og Udvidelse, væsentligst muliggjort ved Rentefodens Højde, kan være det afgørende Moment i Konjunkturbevægelserne, benægtes. Disse Udvidelser og Indskrænkninger betragtes i Hovedsagen som en Følge af Produktionsomfangets vekslende Størrelse.

Ejendommeligt er det, at Forfatterne ikke synes at ville antage den efter min Mening ret selvindlysende Teori, at det er „Profitens“ Størrelse, der er bestemmende for Tempoet i det økonomiske Liv. Det siges bl. a. herom, at man ikke har statistisk Materiale til at vise noget afgørende paa dette Punkt; dette er vel muligt, men man skulde ikke mene, at noget saadant Materiale var nødvendigt.

Det hævdes videre, at selv om man accepterede denne Teori, vilde deraf ikke følge, at Bankernes Kreditpolitik blev afgørende for Konjunkturbevægelserne; man kunde ligesaa godt hævde, at Arbejdslønnens Bevægelser var afgørende, idet Lønnen som Omkostning vejer mere end Renten. Hertil er imidlertid at sige, at under iøvrigt lige Forhold vil en Forhøjelse af Arbejdslønnen kræve en Udvidelse af Krediten; hvis Bankerne hindrer en saadan, maa enten Lønnen paany reduceres eller Produktionsindskrænkning finde Sted.

Kapitlet om Konjunkturaarsagerne maa i det hele betegnes som svagt, og Argumenterne er ikke overbevisende.

De to Forfatteres Arbejde er af stor Værdi i to Henseender: For det første giver det Forretningsmanden en kyndig Vejledning med Hensyn til, hvorledes han skal orientere sig mellem de Oplysninger, der foreligger til Bedømmelse af Konjunkturudviklingen; for det andet indeholder Bogen et Fond af Oplysninger for dem, der er teoretisk interesseret i herhenhørende Spørgsmaal. I den sidste Kategori falder bl. a. det omfattende Talmateriale, der findes i en Appendix.

Jørgen Pedersen.

HERMAN STOLPE: **Konsumentkooperationen**. Stockholm Högskolas Studentförenings Skrifter III. Wahlström & Widstrands Förlag. Stockholm 1927. 104 Sider. Pris Kr. 2,25.

Det foreliggende Skrift giver paa godt 100 Sider en kort Oversigt over de bærende Principer i Konsumentkooperationen, gaar ind paa de forskellige Rochdale-Grundsætninger, giver et kort Rids af Kooperationens Udviklingshistorie paa Baggrund af den almindelige økonomiske Udvikling, placerer Konsumentkooperationen i Forhold til den private Handel og til øvrige For-